

Anul I.

Nru. 1.

MINERVA.

Țiară

LITERARĂ BELETRISTICĂ și de DISTRAȚIUNE.

Cuprinsul:

1. La mórtea lui Mihailă Cogălniceanu, poesiă de *George Simu*; — 2. Scrisori literari de *Preotulă Macaveiu*; — 3. Destinul, novelă originală de *Paulina C. Z. Rovinară*; — 4. Răsbunarea Țarului, novelă de *M. Moravanszky*; — 5. Literatură populară: doine din Bănată, culese de *Alexandru Munteană alui Vasiliu*; — 6. Din caracterele lui la Bruyère, comunicate în romănesc de *I. Barițiu*; — 7. Corespondință; — 8. Diverse; — 9. Găcitură de șacă; — 10. Anunțieri.

PROPRIETARĂ, EDITORĂ și REDACTORĂ RESPONSABILĂ

George Curteanu.

BISTRITĂ,
Tipografia Carolă Orendi.
1891.

MINERVA

Diărü literarü beletristicü și de distrațiune.
Apare în 1 (13) și 15 (27) a fie-cărei luni.

Prețul de prenumerațiune pentru Austro-Ungaria:
Pre anulü întregü 4 fl., pre jumătate de anü 2 fl.,
pre unü pătrărü de anü 1 fl.
Pentru România și străinătate:
Pre anulü întregü 10 fr., pre jumătate de anü 5 fr.

Proprietarü, editorü și redactorü responsabilü :
George Curteanü.
—♦♦—
Redacțiunea și Administrațiunea :
Bistriță, Str. Iemnelorü Nro 28.

Serisorü nefrancate nu se primescü. Manuscripte
nu se retrimitü.
Prețulü inserțiunilorü: O seriä garmond pe o
colönă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare.
Publicări mai dese după tarifü și învoielä.

La mórtea lui Michailü Cogálniceanu.

Din țera Ta când ai plecatü
Alü Românii tatä dragü;
Suspiniä la ceriuri s'a 'nălțatü
Ș'-unü neamü întregü a imploratü,
Drumü bunü părintelui pribégü!

Ađi Tu ești mortü, . . . pe urma ta
Plângü munți și văi și neamuri plângü,
Ah! cum vomü șci noi îngropa
Cogálnicene 'n grópa Ta
Măririle ce ađi se stingü!!

. . . Țëranu 'n câmpü cu plugulü lui
Aude vestea stä pe locü,
Elü face semnü copilului
De lângä boi: „Vinä se-ți spui!“
— Și ochii lui înótä 'n focü: —

„Veđi tu pämëntulü ce brăsdämü.
„Copilulü meu, — odatä-a fostü
„Menitü ca vecinicü se-lü lucrämü
„Și lucratü gata se-lü prestämü
„Străinului de adăpostü. —

„Și dacä astăđi ne mândrimü,
„C'avemü unü nume pe pämëntü,
„Ogorü c'avemü se plugărimü
„Pämëntü avemü, dacä murimü
„Nu-ți cumperi loculü de mormëntü;

E einstea lui copilulü meu,
A lui Michaiu Cogálniceanü,
Pe care astăđi Dumneđeu
Ni l'a luatü; .. În loculü seu
Cine-o fi tatä la țëranü!?!

Cine-o iubi pre celü sëracü
Așa cum dënsulü l'a iubitü?
Ah! gândulü nu potü se-mi împacü,
Cä elü e mortü. . . Ce se më facü
Copilulü meu elü a muritü!

Și lacrimi curgü păreü pe plugü
Și plângü bërâni și plângü copii,
Căci omulü, ce-a sfărmatü unü jugü

Ađi zace 'ntinsü între făclii. —

Pe unde sórele 'ncäldeșce
Numai unü sufletü de românü
Profundulü doliu se lășese,
Totü ochiu-'n lacrimä lucesce
Și tótä flórea dä suspiniä

Căci Tu ești mortü! . . . și 'n urma Ta
Dureri în lacrimi calđi se stingü
Ah, cum te-omü șci noi îngropa
Cogálnicene! . . . „Grópa ta
Altariü va fi celorü ce plângü! —

„Plana-va duchulü têu iubitü
Peste poporü Părinte bunü,
Căci glasü de ómeni s'a pornitü
Din spre apusü la rësăritü
Și spus'au lunei hotărítü. . . ,
Cä cei ca Tine 'n veci n'apunü!!!

Scrisori literari.

I.

Iubitulă meu! Amă urmărită cu multă atențiune modulă tău de scriere și m'am bucuratū vădëndū nisuiŃta ta de a produce ceva bunū pe terenulă literarū. M'am bucuratū vădëndū figurändū numele tău în deosebite foi publice-literare, în carī am cetitū sėu vre-o poesiă sėu o altă lucrare de conținutū beletristică sėu literarū.

NisuiŃta ta merită laudă. Căci merită laudă totū acelū omū, care nu omoră în sėnulū sėu germenele sciinței sau cunoscințelorū, ce poșede, și le scōte la ivelă într'o formă plăcută, originală și binecuvēntată.

Admitū însē și eu, vei admite și tu și va admite fie-care literatū, că primele nōstre încercări literare, fie pe orī ce terenū alū activității nōstre, nu suntū lipsite, fie în formă, fie în fondū de anumite scăderi. Aceste scăderi trebuiescū îndreptate, trebuiescū chiar delăturate cu orī-ce prețū. Căci nefiindū făcutū atentū scriitorulū încă în primī anī ai scrierei, despre erorile ce ocurū în scrierile sale, aceste începū a prinde rădēcini adēni, așa încătū îmbētrānindū în defecte literari cu greu se va desvėța de ele. Numai atāta, dēr încă, căți scriitori carī ar fi pututū deveni eminenti, nu se disgustă cu totulū îndatā ce o pēna critică vine și descopere rana existentă în lucrările lorū.

Lucrările tale încă abia începētore nu au trecutū prin sīta] dēsă a criticei, pentru-că până acum nu a datū nime nici o importanță nici persōnei nici scrierilorū tale. Cu câtū însē vei serie mai multū, cu atātū vei căștiga mai multū în opiniunea publică, dar totū în acelū timpū scrierile tale vorū fi urmărite și în părțile lorū bune ca și în cele] mai puçinū succesc. Vei fi adecă criticatū.

Eu mi-am propusū a-ți veni întrū ajutorū. Voiescū a te feri de consecunțele critice drepte și severe; voiescū a-ți veni într'ajutorū nu criticāndū lucrurile tale, ci din adevėrurile, ce-ți împrătășescū sē vedī însu-ți scăderile de până acum] în modulū tău de gândire și de scriere.

Eu considerū de adevėratū scriitorū numai pe acela, în care sentimentulă scrierei este înăscutū. Căci dacā este adevėrată vechia sentință: **poeta non fit sed nascitur**, atuncī totū atātū de adevėrată este și acea, că politiculū, strategulū, eneycopedistulū, oratorulū, istoriculū, ca și economulū, meseriașulū, păpuçariulū, pescariulū sau vėnătorulū — sē nascū nu se făcū. La acēstă conservare a mea propriă imī vine într'ajutoriū experiența de tōte țilele.

Căți părinți cu dare de mână nu arū voi, ca băieți lorū sē cerceteze școlă... dar pe lângă tōtă silința — pe lângă bătāi chiar — nu o potū scōte la crēngă verde cu dēnși.

Pentru acea sē nu cugeți, că totū măestrulū provėdūtū cu firmă, este și unū maestru bunū. Căți suntū numai nisce cārpaçi. Maestru bunū este acela, în care este înăscutū spiritulū de a lucranecintreruptū bine și

frumosū și care în continū nisuesce a se perfecționa în măestria sa.

Totū asemenea putemū țice despre fie-care ramū din terenulū de activitate a spiritului omenescū.

Dacā acum în tine este înăscutū spiritulū de a serie, de a produce pe acestū terenū ceva bunū și de valōre, ținta ta trebuie se fie *perfecționarea* în o specie de scriere. Deōre-ce numai perfecționāndu-ți spiritulū prin o continuă deprindere vei fi în stare a ajunge la rezultatulū doritū.

Tu trebuie sē ai cunoscințe fōrte multe și fōrte varii despre omenī, despre modulū lorū de gândire, despre modulū lorū de lucru, peste totū cunoscințele tale sē se lărgescă în cercuri din ce în ce mai mari. Aceste cunoscințe le poți căștiga parte prin călătoriū în țeri străine, ca sē aibī idei clare despre vieța altorū popōre, parte prin cetirea autorilorū probați a tuturorū acelorū popōre, despre carī nimenī nu se îndoiesce că nu au scrisū bine.

Cu câtū vei ceti mai mulți autori bunī, cu atāta vei avē cunoscințe și idei mai vaste. Ēră cu câtū vei rēmānē pe lângă cetirea mai restrinsă cu atāta și cerculū cunoscințelorū, ca și însē-și lucrările tale vorū fi mai mărginite. Vei sci adecă, că iubirca este dragoste și dragostea amorū, dar nu vei sci, ce pareri au alte capete mai iscusite decātū alū tău despre iubire-amorū-dragoste.

Eu nu ținū de scriitorū pe acela, care a luatū o carte, — fie de orī-ce cuprinsū — și însușindu-și de icī o idee, de colo o idee, tractēzā încă odatā materia însē pe o cărare āngustă. Adecă ce face respectivulū scriitorū? Din unū drumū largū și bine bătutū face o cărărușă āngustă și plină de spinī și mărăcini.

Vai de călătorulū — vai de cetitorulū, — care nimeresce pe o atare cărărușă!! Sē nu cugeți, că e poetū acela, care cetesce una, douē, trei, patru sėu cinci poesiī din unulū sėu mai mulți autori cetindū se infōcă, îi vine o idee bună la socotelă, și începe a o rima dupa modelulū unei poesiī...!!

Atari ființe nu suntū nici baram diletanți literari!! Eu mi-i inchipuescū pe atari ca pe nisce greri de câmpū carī facū numai nōptea șgomotă, ēră țiua sarū prin erbă din locū în locū.

Sē nu cugeți, că eu pretindū numai geniū...! Nu, pretindū însē, ca sē avemū „scriitori bunī“, atātū în ce privesce limba, câtū și în ce se ține de fondulū și forma scrierilorū. Căci dacā vomū avē scriitori mulți și bunī, atuncī de sigurū nu vomū stagnā în desvoltarca nōstră culturală, ci din contră vomū merge cu pași siguri spre ținta generală a omenimei, — spre „*perfecțiune*“.

Și tu voiescī a fi unulū dintre pioneri culturei nōstre; și tu voiescī a contribui cu puterile tale intelectuale la propășirea omenimei spre „*perfecțiune*“.

Ei bine, voiescī cu orī ce prețū a fi literatū de frunte, a fi scriitorū eminentū, a fi poetū... fiindū încă

têneru ai se studiezi, și ȃi și nôpte se studiezi. Êr din suma cunoscînțelorü câștigate prin studiu îndelungatü, ai se producei apoi tu însu-ȃi lucrãri proprii, lucrãri originale.

Aici, facü puçinã digresiune.

Se pôte, cã vei cunoșce „versificãtorü“ (îmî este témã a-i numi poeȃi), carü inãã nu sciu ce-i *poesia* Sîntü ôre poeȃi unî ca aceia, carü fãrã studiu poeticü, fãrã cunoșcerea regulelorü poetice, fãrã cunoșcerea speciilorü poesiei, și fãrã a scîi, ce este metrica și ritmulü, îi veȃi umplëndü colónele diarelorü cu poesiile (versificãrile) lorü ?

Êr tu vei ȃice, cã nu suntu poeȃi atari scriitorî. Dupã cum nu este bunü economü acela, care nu cunoșce numirile și pãrȃile plugului, a carului sêu a cösei, chiar așã nu pôte fi nici bunü poetü unulü ca acela, care se ocupã — așã orbecãndü — cu *poesia*, fãrã a o cunoșce și fãrã a se nisui a o studia.

Trebue se ȃicemü, ca atari poeȃi numai îșî batü jocü de *poesie* și-șî chinuiescü biata gãndire. Êr ca de atari poeȃi se ne ferescã Dumneȃeu, ne'ncetãtü trebue se ne rugãmü. Atari fiinȃe nu au sentimentulü dar nici vocaȃiunea poeticã. Cãci, cine este nãscutü poetü, unulü ca acela se și nisuesce în modü adese-orî involuntarü a se perfecȃiona, ca se merite frumosulü nume de poetü.

Și totușî mulȃi se nisuescü a usurpa acestü nume!
Seghedin. 1891.

Preotulü Macaveiu.

Destinulü.

— Novelã. —

A iubi e lucru rarü și difiçilü, de multe orî însë acestü virtute se sfãrîmã prin ura destinului : dacã nu gãsimü sentimentulü existinȃei în mulțumirile materialî, atuncî cugetãrea ne dã linișcea, care este cea mai mare facere de bine a divinitãtei : ea este viitorulü, unde tînde ne'ncetãtü sufletulu nemuritorü.

Șcii tu, moritoriule, ce e iubirea ? Echoulü acestui cuvântü a pãtrunsü vre-odatã sufletulü tãu, a fãcutü se vibreze inima ta . . ? Nemãngãiatü nu ȃi-a datü elü pacea ? Nemulțumitü nu te-a fãcutü se posedezi bucurii desevърșite ? Nu ai devenitü mare când triumfulü sêu a umplutü de luminã și de viêtã deșertulü ȃilelorü tale ? Nu ai devenitü mai generosü ? Nu ai simȃitü în fine ceva puternicü plinü de *poesie*, de unu ce d-ȃeescü revãrsãndü-se preste fiinȃa ta ?

„Dómná ! împãrtãșescü entusiasmulü d-tale, dar nu sciu de ce sum pesimistü fãrã voia-mî, de ce de multe orî am chiar disgustü pentru acestü avântü alü inimei nôstre“

Zoe, pe care aceste cuvinte o treȃirã din exaltarea reveriei sale, ȃise cu voce tare și privire înflãcãratã.

„Cordescule ! dacã la vârsta d-tale faci se se resimȃã atãta amãrãciune sufletescã, atuncî nu vei fi capabilü se iubesci vre-odatã“

Apoi reluã cu acelașü transportü :

„Iubire ! Iubire ! simȃire dulce și ceresca, care mãn-

gãi omenirea, de ce buzele mele tremurã, când te pronunȃi ? De ce ochiulü se înflacãreza, inima se delecteza . . ? Da, ea e taina divinã, netãlmãcitã, dar binefãcãtoare.“

Acea ce descriemü este o estasiare a Zoci Vioreșcu între vre-o câȃi-va ôșpeȃi ai sêi. Ne interesezã mai multü în cursulü naraȃiunii Nicu Lunceanu și Cordescu. Celü dintãiu era rudenia de apröpe alü acesteia, êr celalaltü unü fostü camaradü de școlã și amicü a lui Nicu. Acesta în alte timpuri vorbise multü verișorei sale despre Cordescu, êr acuma în cursulü verei, în urma unei invitaȃiunii, venise sê-lü presinte și sê petrecã restulü vacaȃiunii la Viorenî . . .

Vioreniî era o vastã si poeticã proprietate în apropierea unei frontiere din județulu *.*

În fie-care sërã, când monotonia vieȃei, ce ducea, nu era întreruptã de sosirea vre-unui ôșpe, Zoe simȃia o nespusã plãcere a cobori într'o grãdinã spaçiosã ce-i aparȃinea compusã din mai multe alee de salcãmî, platanî și tei. Ici colo se afla cãte o brazdã cu flori, carü transporta imaginaȃiunea și învãluia sufletulü de *poesie*. La marginea acelei grãdinî, care dupã mulțimea și mãrimea copacilorü amü putë-o numi parcü, în partea din spre vestü curgea unü pãrëu repede si peste care se afla o punte rusticã. Acilea la lumina lunei în nôptea târȃiã rãtãcea singurã și se opria cugetãtoare privindü infnitele valuri, cum se rostogoleau. Tãcerea acelu locü mãrețü, umbrele nopȃii, ce variaü dupã direcȃiunea lunei . . frëmãtulü frunȃișelorü și cãnteculü neturburatü alü privilegiatorilorü : pasulü regulatü, scãrȃitulu linü alü nãsipului de pre aleie, pre care Zoe îlü cãlcãse de miî de orî perdutã în reveriile sale : tôte aceste inspirau unü misterü . . erau superbe. Când mintea este plinã de o cugetare nobilã, când inima vibreza la celü mai neînsëmnatü suvenirü, ce are legaturã cu o epocã a trecutului nostru de iubire . . și care reamintindü pre acela, ce respãndia raȃde de viêtã, de fericire în jurulü tãu odinörã ; dacã ai voi, ca în acele momente, rumpãndü ori-ce legaturã cu lumea esteriörã, se scormoneșci cenușã inimei : nu este așã, cã e dulce și favorabilã solitudinea superbã și impunëtore a unui parcü . . ?

Dupã-ce Zoe se stãpãni unü momentü apucãndü cu transportü mãna lui Cordescu, care impresionatü de cuvintele ei rëmãsesse gãnditorü, și în timpü, ce grupulü celalaltü veselü și nepãsãtorü se depãrtase cu undiȃele pe marginea riușorului, ea 'lũ trase sub o grupã de platanî și începü cu acelașü avântü însë cu mai puçinã pasiune :

„Spre țermulü vieȃei, pre care de și-lü ascunde unü vëlü nepãtrunsü tindemü însë plinü de incertitudinî, cãci acolo speramü necunoscutulü sêu fericirea — eternitatea ! Lãsãmü astfel ȃile, carü nu mai revinü sê trecã ; oftãmü dupã chimere, pre carü nu le reafãmü nici din-

Răsbunarea Țarului.

— de M. Moravanszky. —

colo de mormânt, când scopul vieții noastre este se profităm aicea jos de aceea, ce puterea nobilă a facultăților ne inspiră și aventurile inimii ne dă. Cerințele noastre infinite, penibile, hasardose constituiesc traiul nostru, viața noastră materială. Câte lupte pentru a satisface vanitatea, orgoliu nostru și prejudițiile sociale chiar și câtă indiferență păstrăm pentru acele forțe mărețe și sacre, ce D-đeu a plantat în noi, pre care omul necultivându-le, nesocotind binefăcătorul lor reflexu, nesocotesce menirea, fericirea sa . . . “

Cordescu o întrerupse și-i đise :

„Bunul simțu îți inspiră toate aceste principii; dar veđi d-nă binele e relativ și sörtea ca și natura omenescă diferită: nu toți se pot bucura de acleași drepturi . . . natura n'a împărțit cu aceași dărniciă puterea nobilei simțiri . . . ș'apoi ne isbim de atâtea lucruri contrare frumosului! . . . Ce este cauza? Când inima a perdut entuziasmul, credința, atunci spiritul nu mai are iluziuni.“

„Scepticule!“ eslamă ea :

Elu voi se-i obiecteze — ea însă îi impuse cu un gestu.

— „Mă cređi ilusionară: dar singura fericire stă ađi în liniscea cugetului; prin puțința de a face binele din convingiune, alinându suferințele altora, imi pare sörtea mea mai puđin crudă. . . . Credu că ai pututu se te convingi despre đisele mele de când te afli aici în mijlocul nostru, mai alesu că facu parte și din aceea societate cu scopuri filantropice . . . In ceea ce privesce înse ardorea sentimentului meu ca m'a făcutu se iubescu, se iubescu cu pasiune! Vei fi aflatu póte dela Nicu ce evenimentu a fostu amorul nostru, căci părinții mei opunându-se la căsătoriu mea cu Vioreșcu, eu și elu ne găsise mu salvarea în mörte, de care am scäpatu ca prin minune. Puđinu imi păsa de teoriile de morală ale unei lumi, ce însași e plină de vicleșug și corupțiune; puđinu imi păsa de amenințările părinților mei chiar, când eu mă sciam susținută și fericită prin devotamentul aceleuia, ce mă iubia. Nu am atinsu noi astfelu idealul amorului prin pasiunea, durata și virtutea lui chiar?“

„Oh! dar nobilulu sufletu alu aceleuia, atātu de rarū între ómeni planeză în eternitate!“ striga ca cu un glasu pötrunsu impreunându-și mánile și căutându spre ceriu „și nu dorescu altceva decâtu se vină mai curundu điuu, când ne vomu unī și revedea în ceriu, dacă mörtea despărțindu-ne m'a smulsu fericirea mea de pre pamentu!“

Zoe Vioreșcu, după eum se înțelege, după o scurtă, dar fericită căsătoriu rămăsese vėduvă.

După câteva momente de tăcere ca se redicā, lāsă brațul ce-i oferī Cordescu și pre când dēnsa voia se de altă direcțiune convorbirei lorū elu îi đise :

(Va urma).

Lui Paulu I, domnitorul temutu și aspru alu Rusiei, după terminarea lucrului de đi îi plăcea societatea veselă, cu deosebire cu ocașiunea cinei iubiā glumele, care se improvisau prin curtenii lui, dintre care nu lipsia niciodatā comicul parisiānu Fragere, care era norocosu a se putē lăudā cu o deosebitā građiā din partea țarului.

Intr'o serā la mėsă unul dintre favoriți începū a înălță pe țaru la o trėptă cu Petru celu mare.

„Nu totu atātu însēmneză acēsta, cătu a lua dela Petru și a da lui Paulu?“ — întrebā zimbindu țarul de Fragere.

„Așa e Sire!“ — đise comicul, — „Majestatea ta la repeșirea acestui casu poți fi cu totul odihnitū, că de sigurū nimēnu nu-i va pica în minte a lua ceva dela Paulu.“

Răspunsul a fostu pișcătoru. De altă-datā o atare tăieturā o primia țarul cu față voiósă, dar acum față i-se înnorā, se sculā dela mėsă, se duse în apartamentul lui și societatea încă se desfăcu indatā.

Fragere se întorse acasă consternatū. Cu gluma lui pișcătoru acum a perdutū prima datā bătaia.

Toemai era. . . lui Paulu, spre iernā, când desu de dimineță lu descēptā o zurăiturā puternicā la ușa.

Se scólā, deschide ușa și cine-i putu descrie spaima? când în casā pāsese unu comandantū insoțitu de 5 soldați și întinđendu-i ordinațiunea provėđutā cu subscrierea țarului, în puterea cărcia Fragere se esilězā în Siberia.

Desperatū se aruncā la pāmēntu și smulgēndu-și pėrulū eslamā numai aceste cuvinte: „Ce-am greșitu, ca se fiu condamnatū la o pedepsă atātu de înfiorătoare? Lāsati-mē liberū numai o đi, numai o óră, ca se cadu la picioarele țarului și se mă rogū de građiā!“

Rugarea lui a rămāsū fără rezultatū.

A fostu ordinațiunea țarului și atātu a fostu desulū, pentru-ca acea se se esecute din firu în pėru.

Ce-a pututu căștiga Fragere dela comandante, — care mai înainte se numēra între amicii lui cei mai intimi — a fostu numai atātu, ca în câteva minute se-ș pótă pune în rēndu vestmintelele; apoi trebui se între într'o sania închisā încungiurată de călăreți și se ședā între doi soldați cu săbiile scóse și cu pistóle la brėu. Ușa s'a trāntitū și sania alergā în góna cailorū.

Fragere ședū într'unu întunerecu profundu, sođi sei rămaserā muți la toate întrebările lui. Alergarā repede unu timpū indelungatū.

Odatā totuși se oprirā și ușa saniei se deschise.

Era o đi plăcutā și seninā, dar prinsonerulū nu s'a pututu bucura de lucirea binefăcătoru a sórelui. Legatū la ochi fū condusū într'unu bordeiu ruinatū. Aci îi căđu legătórea de pe ochi și se afla într'o odaia întunecósă, impuțitā, umėdā și de abia luminatā de unu

opaițu sclipitoru; fu imbiatū cu ceva mîncare macră adusă pe unū tăieru de lemnū — elū, care inainte de acēsta cu cîteva țile ca favoritulū țarului se desfēta in abundanța mîncărilor și beuturilor celorū mai alese.

Și acum ce contrastū inforătorū intre starea de mai 'nainte și cea de acum!

Astrēnsū a se mulțumi cu o atare mîncare pe care cu cîteva țile mai 'nainte n'arū fi mîncat'o nicei servitorū, ba pōte nicei cānele lui. În inima lui nu mai suna nicei unū cuvēntū mîngăitorū. Desperatū privia la drumulū, ce conducea la Siberia cea inforătoare. Fragēre era cu totulū frântū.

„A bătutū ōra despărțirei nōstre“, țise comandantulū, „cu ce-ți potū servi? Te stimezū și te prețuiescū dar scīi bine, cā a face pași la țarū pentru ușurarea pedepsei d-tale ar fi o cutezare ōrbă și necugetatā. La cine sē apelezū darā in Petruburgū, ca sē-ți ajute ceva la nēcazulū d-tale?“

„Mergi la țarū!“ strigā nefericitulū.

„Acea-i cu neputință; poftesce ori-ce, numai aceea nu! Pōte banū, lucrurile prețioase și ornamentele țile potū pune in siguranță pānā vei recāștiga libertatea?“

„Așadērā mai potū spera incā la libertate? Nu-sū esilatū pentru tōtā vieța?“

„Nu, numai pe trei ani și acestū timpū acūși va trece!“

„Trei ani!! și incā mē batjocoreșci, cā acūși vorū trece — in Siberia!!“

O altā saniā li intrerupse vorba. Cu ochi legaiți fu aședatū ērași in saniā și plearā. Dupā unū cursū cōtinuu de țece ōre se oprirā. Cele de mai 'nainte se repețirā și aici. Unū bordeiu ruinatū, unū nutremētū macru, o tēcere mormentalā au fostū cele ce-lū primirā. Astfelū au mersū trei țile și trei nopti neintreruptā. Saniā s'a opritū din nou. Pe Fragēre acum de jumētate viu ilū luarā nisce soldați și-lū aședarā pe o bancā, dar acum nu i-s'a luatū legătōrea dela ochi. Auđi pași mai multorū soldați și sgomotū de sābii — dar ce a fostū mai inforătorū — auđi și ĩmpere de arme. Ilū desbrācarā de vestmētulū de asupra și mānile i-le legarā ĩn spatē.

„Teleşce! Focū!!“

Armele au sunatū. Fragēre cādū la pāmētū fārā consciință. Ameți de fricā. In fine ĩncepū ași veni ĩn ori. Ilū rādicarā de pe pāmētū, ilū aședarā pe unū scaunū și mānile i-le deslegarā. Legătōrea i cādū dela ochi, și se afla totū ĩn acea salā, la acea mēsā unde i-a lunecatū pe buze acea nefericitā glumā, incungiuratū de ōspeți bine cunoscuti ĩntre ei cu țarulū zimbitorū.

Ilū primirā cu unū risetū vialū.

Fragēre ĩn surprinderea sa ērāși amēti.

O sēptēmānā dupā acea vedemū pe țarū și pe Fragēre totū in acelu salonū ĩntr'o societate veselā, dar dupā acea se grābi Fragēre a părăsi Rusia și numai atunci s'a simțitū ĩn siguranță, cānd a fostū trecutū peste hotarele ei.

Dionū.

Literatură poporală.

Doine dela Lipova (Bănatū.)

Auđite dela: **Juliu Luțai** plugaria și dela corista **Victoria Birișū**,
publicate de **Alesandru Munteanū** alui **Vasilii**.

Māndruliță verișōrā
Mulți feciorī bāgași in bōlā;
Vine rēndulū și pre mine
Sē zacū bōlā pentru tine.

Māndra mea de astā varā
Mē rōgā s'ō iubescū ērā;
Darā eu n'am nebunitū
Sē iubescū, ce am uritū,
Nice eu n'am cāpiatū,
Sē iubescū, ce am lāsātū.

Multū mē mustrā māicuța,
Cā-i micuță māndra mea;
Tacī maicā, nu mē mustra,
Cā māndruță ca ș'-a mea
Nu-i cātū ține Lipova:
Latā 'n șele albā 'n pele,
Pe placū ĩnmuței mele;
Nice nu-i bēlā, nicei bārnaece,
Numai cum la badea-i place.

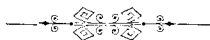
Māndrā! . . . eu te ținū cu bēturā,
Altu te sērūtā 'n gurā;
Eu te ținū cu cheltuēlā
Altu te jocā pe-afarā.

Mai astā-đi māndrā și māne,
Atunci mē ducū dela tine.
Sufletulū meu țilū lasū ție,
Tu ilū ia și'lū pune bine:
ĩn pāharū cu apă rece,
Dacā Duminecā'a trece,
Tu ilū ia și'lū rēsādeșce;
De-i vedē, cā ĩnfloresce
Nu trage māndrā nādejde,
Cā nādejdea dela mine
E ca ghēța de subțire,
Ce te dai și nu te ține,
Și picī josū și ție rușine.

Dorulū bade-i mare cāne,
Preste multe dēluri vine,
Preste dēlū preste hotarā
Sē vađā și-a mea tienēlā.

Cine 'n dragoste nu crede
Nu mai calce ērbā verde,
Nice verde, nicei uscatā,
Numai totū ĩn patū sē zacā!
Eu sē fiu ca maicā-sa
Nice apă nu i-așū da
Mācar de-așū șci c'ar crepa.

(Va urma.)

Corespondință.

Ufalălulă săsăseu, 10 Augustū 1891.

Domnule Redactorū! Permiteți-mi, ca in prețu-
itulū D-Vōstre țiarū sē facū urmatōrea:

Dare de sēmă.

Petrecerea de vēră aranjată in 19 Iulie st. n. a.
e. in favorulū școlei române gr. cat. din Ufalălulă-săsescū,
care din lipsa de localitate acomodată s'a ținutū in ote-
lulū opidului invecinatū Lechința-săsescă — considerândū
imprejurările — a succesū atâtū materialminte câtū și
moralminte peste așceptare.

Venitulū brutū a fostū de 57 fl. 20 cr. v. a.

Subtrăgēndu-se de aici specele petrecerei cu 43 fl.
83 cr. a rezultatū unū venitū curatū de 13 fl. 38 cr., carū
banū s'au și predatū onoratului președinte scolarū d-lui
Iosifū Filipanū spre mai departea lorū intrebuiņare.

Cu plăcere amintimū la acestū locū și numele ace-
lorū onorați domni, carū avēndū tragere de inimă cătră
nēmulū și interesele nōstre au sprijinitū cauza nōstră
prin suprasolvirile d-sale. Așa au suprasolvitū Domni:
Alexandru N. resp. in Pesta 1 fl., Davidū Lukácsi 1 fl.,
Fridericū Scheint 1 fl., Ioanū Chifa 1 fl., Dănilă Pascu
20 cr., Mihăilă Blăndū 20 cr., Iacobū Nechita 20 cr.:
apoi din Bistrița Domni: Dr. Dumitru Ciuta adv. 1 fl., Eu
1 fl., Remus 40 cr., George Morariu, Moțulū, Flavius, Mili-
tiades, Scipio, Dolinū, Parea, Tiberiu și Brutus, câte 20 cr.,
pentru carū fapte marinimōse primēscă amintiți domni
mulțumirile nōstre cele mai căldurōse.

Frumosū a fostū și succesulū moralū, căci deși a
fostū driculū lucrului de câmpū și deși o plōiă torențială
prefăcuse tōte șesurile din jurulū acestui locū in o ade-
vērată marc de apă intrerupēndū astfel comunicațiunea
și așa destulū de anevoiōsă: — totuși s'a adunatū unū
publicū frumosū și alesū, care ș'a petrecutū așa de bine,
precum numai se scie petrece Romānulū cānd lasāndu'și
acasă grijile, se vede incungiuuratū de frați de unū sänge
și de-o mamă.

In pausă, pe cānd óspeți își petreceau in jurulū
meselorū inveselindu-se și prin câteva toaste, ce s'au
rostitū de președintele petrecerei Iosifū Filipanū preotulū
Ufalălului, Dr. Triponū și G. Curteanu dela Bistrița și
Constantinū Rusu tēnerulū preotū din Șermaselulū de pe
cāmpia — tineri in frunte cu Gavrilă Blăndū studentū
absolutū și locotenentū in rezervă ne-au surprinsū cu
drăgălașele jocuri strămoșesci „Călușerulū și Romanulū“,
la vederea cărorā totū publiculū a eruptū in aplause
frenetice.

Din cununa de domnișōre amintimū pe domnișōra
Gizela Hosszu din Thetū, Lucreția Ciolōca din Bileagū,
surorile Lucreția și Ludovica Anca din Chiralesū,
surorile Nina și Victoria Chifa din Brafașlulū de
josū, Susana Sigmireanū din Măgerușū, Maria Goronū
din Odorheiulū Șieului, Ema Pascu din Șimotelnicū, Vir-

ginia Nechita din Enciū etc. Portulū nostru românescū
incă a fostū binișorū reprezentatū.

Petrecerea a decursū cu unū adevēratū entusiasmū
și in cea mai bună ordine — onōre comitetului aranja-
torū—până a doua țī diminēța, cānd apoi salutāndu-ne
frățesce și dorindu-ne sē ne vedemū in anulū următorū
in numerū și mai insemnatū — ne-amū despărțitū ducēndū
cu noi cele mai frumoșe impresiuni. X.

Din caracterele lui La Bruyere.

Comunicate in românesc de I. Barițiu.

Admoniēre voluminus, non mordere;
prodesse, non laedere; consulere
morbis hominum, non officere.
(Erasm.)

Tōte s'au ținū și cineva vine prea tārđiu
după mai bine de șēpte mii ani sē constate, că
suntū ómeni și că ei cugetă. Cātū pentru cea-ce
privesce moravurile, ce a fostū mai frumosū și
mai bunū e deja ținū; nu ne rēmāne decātū sē
spicuimū printre cei vechi și axiomele lorū se le
imbrăcamū in vestminte moderne.

*

E de ajunsū a cugeta și a vorbi justū fără
sē voimū a impune altora gustulū și sentimentele
nōstre: acēsta ar fi o intreprindere prea mare.

*

A face o carte e tocmai așa o profesiune, ca
și a face o pendulă; se cere mai multū ca spi-
ritū pentru de a fi unū autorū. Unū magistratū
ajunge prin meritele sale la cele mai inalte dem-
nități, elū a fostū unū omū abilū și practicū in
afaceri, elū a tipăritū însē o lucrare de morală,
care e rarū de ridiculă.

*

Nu e așa ușorū a-și face cineva nume prin
o lucrare perfectă, decāt a face sē valoreze una
mediocră prin renumele ce și l'a căștigatū deja.

*

O lucrare satirică sau care conține fapte pi-
cante, ce sē distribue in foite pe sub manta, cu
conștiința, ca totū așa sē fiă dată mai departe,
chiar dacă e mediocră, trece de admirabilă; im-
presiunea e decidētōre

*

Dacă din multe lucrări de morală lași la o
parte precuvēntarea cătră lectorū epistola dedica-
tōre, prefața, tabla de materii, aprobările, d'abia
mai rēmānū atâtea pagini, ca sē merite numele de
carte.

*

Suntū unele lucruri, in carū mediocritatea e

insuportabilă: poesia, muzica, pictura, discursurile în publică.

*

Ce supliciu, să auzi declamându-se pompos un discurs rece, sau a se pronunța versuri mediocre cu toată emfaza unui rău poet.

*

Până acum nu s'a vădutu nici-odată un cap-d'operă de spirit, care se fie lucrarea a mai multora: Omer a făcutu Iliada, Virgiliu Eneida, Tit-Livius Decadele sale și oratorii romani Orațiunile lor.

*

Esistă în artă un punct de perfecțiune și de bunătațe și de maturitate în artă: cel, care îl simte și-l iubesc are gustul perfect; cel care nu-l simte și care iubesc aci seu dincolo, are gust defectuos. Esistă deci un gust bun și un gust rău și se pôte discuta cu fundament despre gust.

*

Omenii au mai multa vioiciune decât gust, seu mai bine dîsu esistă pușini omeni alu căroru spirit se fia însoțit de un gust sigur și de o critică judicioasă.

Vięta eroilor a imbogașit istoria și istoria a infrumșeșat faptele eroilor: așa, că nu știu, cari sunt mai deobligați, istoricii față de eroi, ori eroii față de istorici.

*

Tot spiritul unui autor consistă a defini bine și a zugrăvi bine. Moise, Omer, Plato, Virgil, Oraș nu sunt superiori altor scriitori, decât prin expresiunile lor și imaginile lor: trebuie ca cineva să exprime adevărul pentru a puté scrie natural, puternic și delicat.

*

Câte secole s'au strecurat, până ce omenii în științe și în arte au putut reveni la gustul celor vechi și a deprinde în fine simplul și naturalul.

*

Un autor modern probéza de ordinar, că cei vechi ni sunt inferiori în două chipuri, prin rașione și prin esemplu; rașionea o trage din gustul seu particular, ér esemplul din lucrările sale.

*

Un autor bun și care scrie cu îngrijire, probéza adese, că expresiunea pe care o caută de mult fără se o cunoșcă și pe care în fine o aflat, e aceea, ce era cea mai simplă, cea mai naturală și care, părea, că se presintă de sine și fără greutate.

(Va urma.)

Diverse.

Majestatea Sa Monarchul nostru la Bistrita. Manevrela de toamnă ale corpului 12 din armata comună se voru ține în estu anu între Bistrița și Reghinul-săsesc. Monarchul nostru va veni la Bistrița în 12 Septemvre și va asista la incheierea acestor manevre în zilele 13, 14 și 15 Septemvre, când apoi va primi și deosebitele deputașuni, ce i-se voru presenta. Bistrițenii își dau silința, ca primirea se fia cătu se pôte mai demna de Inaltul ôspe.

* * *

Sciri politice. După constitușiunea Ungariei comitatele au avut și au autonomia lor propriă, adecă vice-comișii, protonotarii, notarii municipali, protopretorii, pretorii și alți amployași administrativi afară de personalul auxiliar — după acéșta constitușiune — s'au alesu prin sufragiul universal alu comitatelor, respective prin congregașunile acelora. Ministrul-președinte contele Szapary a așcernetu spre desbatere dietei unguresci un proiect de lege, în urmarea căruia numișii amployași nu mai au se fia aleși de congregașuni, ci au se fia numișii din partea guvernului. Astfel comitatele au se-și perșă autonomia avută și în locul acelora are se se introducă administrașia de stat.

Din acéștu incidentu s'a încinsu între partidele politice unguresci o luptă înverșunată și anume partida stângă estremă și independentă în frunte cu Daniel Irányi și Gavril Ugron se luptă cu tote puterile, ca acéștu proiect se nu devină lege. Partida opoșională moderată în frunte cu contele Apponyi în acéșta luptă parlamentară sprijinesce pe guvern. Desbaterile generali au inceput în 30 Maiu a. e. n. și au durat până în 13 Iuliu, când punându-se proiectul la votu s'a primitu cu 261 voturi contra 99. După aceea au urmat desbaterile asupra titlului acéștui proiect, cari au ținutu 6 zile. Votarea titlului a urmatu în 22 Iuliu. Au urmatu apoi desbaterile speciale. La paragraful primu s'au insinuat 22 de oratori.

* * *

Din România. Anul 1891 e un an însemnat în istoria tēnerului regat român. În acéștu an domnitorul și regele Carol I și-a serbatu iubileul de 25 de ani alu glorioșei sale domnii. Întrégă țera a serbatu acéștu act cu multu entusiasm și cu mare mândria nașională. Dar totu în acéștu anu a îndurat România și o pierdere nereparabilă, căci pe orizontul ei s'au stinsu doi luceferi luminători. Ion C. Bratianu și Mihailu Cogalniceanu — cei mai de frunte bărbași,

cei mai mari patrioți și cei mai iscusiți politici, cari ar fi făcutu onore ori cărei împărății — s'au dusu la cele eterne. Îi jelesce țera intrégă, îi jelesce tótă suflarea romănescă și-i jelescū și toți acei străini, cari i-au cunoscutu pe dinși și dibăcia lorū.

* * *

Tripla alianță între Germania, Austria și Italia s'a re'noitū in 28 Iuniu n. c. pe unū res-timpū de 6 ani.

* * *

Infrățirea francesă-rusescă pe di ce merge continuă a fi totū mai intimă. La tóte ocasiunile își dau aceste doue puteri mari dovedī despre simpatiile cele mai adēnci.

* * *

Economiă. După raporturile ce ni stau la dispozițiune constatămū, că sēmēnăturile de tómnă aprópe pretutindenī au fostū slabe.

Sēmēnăturile de primavéră insē dau mari speranțe, cu deosebire cucuruzulū in multe locuri este așa de frumosū, incātū spunū bētrāniī, că mai frumosū n'au apucatū.

* * *

Rēsboiulū vamaľū dintre Monarchia nóstră și regatulū romānū a incetatū.

* * *

Colera bāntue părțile Asiei in mare măsură. Intre cei morți de coleră se află și consululū rusescū din Dseddach, Ibrahimoff. Din acestū motivū ministrulū ungurescū de comerciu a ordonatū, ca năile sosite din Egiptū in portulū dela Fiume se fiă cercetate cu rigóre. Diarele din Romānia aducū scirea, că colerina bāntue și prin orașele Brăila, Galați și Bēladū.

* * *

Hymen. Domnulū Dr. Emanuilū Elefterescu din Bucuresci, colaboratorulū fóiei nóstre și-a serbatū in 21 Iuliu st. v. cununia sa cu d-șóra Eva Dimitrescu in comuna Homorodū in Transilvania. Felicitările nóstre!

Diarulū nostru va costă pe semestrulū primū adecă până in 1 Octobré st. v. c. 77 cr.

Prețulū redusū până la anulū nou e de 1 fl.

CĂCITURĂ de ȘACŪ.

Compusă de Precubū Iepuroiu.

Se deslégă după sārīnura calului,

Din	ză'n	multū	ră-
in-	toru	ternu	tré-
e-	prin-	du-	ne
Mi-	satu,	Păs-	ge-

te	mă-	hă-	Ionu	ci-	ei	teanu	nă-	Dóm-	As-	se	gatu,
i-	rī	pa	nă	Co-	cu	lă	tu-	ni-	Ro-	Oh!	nă
ro-	Prin-	rē	Ca-	au	Bră	ni-	ni-	di-	vi-	Re-	Erāsī
au	lă	ția	ci-	po-	găl-	pă	nlu	patu	ecanu	vi-	nă!

na-	loru!	ci-	nă
patu,	satu-	cu-	acés-
la-	La	Pro-	prim-
Oh!	Din	tă	nă!

Timpu de deslegare până in 1 Octobré a. c. Intre gácitori se va sorți o carte.

Posta redacțiunei.

Numērulū primū alū fóiei nóstre a apărutū mai târđin, decātū anunțasemū, deórece tipografia, carea tipăresce diarulū nostru — înființāndu-se acum și nepu-tēndu-se aranja pre deplinū până la terminulū fixatū de noi ne-a astrīnsū se amēndmū și aparițiunea fóiei. Ceremū scusă.

Numērulū alū doilea va apăre in 20 Augustū st. v. și se va espeda numai acelorū onorați cetitorī, cari vorū fi abonatū fóia nóstră. Rogāmū decī pre onoratulū publicū cetitorū sē binevoescă a grăbi cu abonamentele până la acestū terminū, ca așa sē putemū fixa numerulū exemplarelorū, ce avemū a scóte de sub tiparū. Cu numerulū alū treilea fóia va eși regulatū in prima și 15 st. v. a fie-cārei lunē.

Acei onorați cetitorī, cari nu vorū voi a se numēra in-tre abonēnți nóstri, binevoescū a ne retrīmite esemplarele trimise.

Dlui S. P. S. in Șunfalēu. Studiulū trāmīsū lamū primitū și se va publica cātu mai curēndū. Salutare.

Dlui T. H. P. Segedinū. Amū primitū. Mulțumi-rile nóstre. Se va publica in numērulū viitorū. Itī pof-timū insănētoșare deplină.

Dlui Dr. E. E. in Bucuresci. Luāmū spre sciință. Salutare.

Dlui C. . . B. . . Din lucrurile trāmīse vomū pu-blica pre rēndū. Ni suntū binevenite.

Bānatū. Poesiile: La programulū „Minervei“, Cātră maica preacurată și Orfanu nu se potū publica. Prima, care e mai reușitā, genēzā modestia fóiei nóstre, celelalte două nu suntū destulū de reușite. Poesiile poporale se vorū publica. Nu dispera! Puținu studiū incā și atuncī credemū, că incercările d-tale vorū succede.

Mai multorū domni, cari ni-au gratulatū pentru înființarea fóiei „Minerva“ li esprimāmū sincerile nóstre mulțumiri.